

בראשית פרק מב-מג: שיבת האחים לארץ

מבוא

מפסוק כו בפרק מב ועד פרק מג פסוק יד, מתאר הכתוב את שיבתם של הבנים ארצה ללא שמעון וההכנות לקראת שיבתם המחודשת למצרים. הם נפגשים עם יעקב ונאלצים לספר את קורותיהם, ולאחר זמן, כשהרעב מתגבר, הם נאלצים לבקש מיעקב לשוב מצרימה.

שאלה מכוונות למידה

- איך הציגו האחים את קורותיהם לפני יעקב?
- מדוע התקבלה עצת יהודה ואילו עצת ראובן נדחתה?

השיבה ארצה

חרדת האחים

שתי צרות נוחתות על האחים בהגיעם למצרים:

בראשית מב - הצרה הראשונה

- (יד) ויאמר אלהים יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר מרגלים אתם: ...
(יט) אם פנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון פתיכם:
(כ) ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן:
(כא) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת:
(כב) ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בקלד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש:

בצרה הראשונה הם מאושמים בריגול, שמעון נלקח לכלא, והם נדרשים להביא את בנימין.

בראשית מב - הצרה השנייה

- (כו) וישאו את שברם על חמריהם וילכו משם:
(כז) ויפתח האחד את שקו לתת מספוא לחמרו במלון וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו:
(כח) ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הנה באמתחתי ויצא לבם ויחזרו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו:

בצרה השנייה, אחד האחים מגלה שהכסף שהוא שילם עבור האוכל נמצא בכליו - ויש חשש כבד שהם יואשמו בגניבה.

- מה המכנה המשותף לתגובה של האחים לשתי הצרות שנפלו עליהם?

המפגש עם יעקב

בראשית מב

(כט) וַיָּבֹאוּ אֶל יַעֲקֹב אֲבֵיהֶם אַרְצָה כְּנָעַן וַיִּגִּדּוּ לוֹ אֵת כָּל הַקְּרֹת אֲתֶם לְאִמֶּר :

(ל) דָּבַר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ אֲתָנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כְּמִרְגָּלִים אֶת הָאָרֶץ :

(לא) וַנֹּאמֶר אֵלָיו כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הִינּוּ מִרְגָּלִים :

(לב) שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲנַחְנוּ אַחִים בְּנֵי אֲבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ וְהִקְטַן הַיּוֹם אֶת אֲבִינוּ בְּאָרֶץ כְּנָעַן :

(לג) וַיֹּאמֶר אֵלָינוּ הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ בְּזֹאת אֲדַע כִּי כְנִים אַתֶּם אַחֲיֶכֶם הָאֶחָד הִנִּיחוּ אֶתִּי וְאֶת רַעְבוֹן בְּתֵיכֶם קָחוּ וְלָכוּ :

(לד) וְהִבִּיאוּ אֶת אַחֲיֶכֶם הַקָּטָן אֵלַי וְאֲדַעָה כִּי לֹא מִרְגָּלִים אַתֶּם כִּי כְנִים אַתֶּם אֶת אַחֲיֶכֶם אֲתֶן לָכֶם וְאֶת הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ :

○ השוואה בין הדיווח של האחים לבין תיאור האירוע

○ רמב"ן בראשית מב, לד

ואת הארץ תסחרו - שינו לו בדבר מפני השלום, כדי שישמע אליהם לשלח אתם בנימין, כי ברצונם - מיד היו חוזרים לולי שאמר "לא ילך בני עמכם". וכן אמרו לו "אחיהם האחד הניחו אתי", ולא הגידו לו מאסרם ולא מאסר שמעון.

ויתכן שאמר להם יוסף "ואת הארץ תסחרו", ולא סיפרו הכתוב, וטעמו (ופירושו) שתביאו סחורה כרצונכם לקנות התבואה ולא אקח מכס סחורתכם, כי איטיב לכם תחת בשתכם... וכן במקומות רבים יקצר במעשה או בסיפור.

2. סיפור ירידתם של אחי יוסף והמפגש עם השליט המצרי מתואר בפרק מב פעמיים. פעם ראשונה מסופר המאורע עצמו בעת התרחשותו (פסוקים ו-כב), ופעם שנייה הוא מסופר ע"י אחי יוסף כאשר הם מספרים לאביהם יעקב את אשר אירע להם במצרים (פסוקים כט-לד).

א. מצא שלושה שינויים בין שני הסיפורים (פרט שהושמט, פרט ששונה ופרט שהתווסף). היעזר ברמב"ן

ב. הסבר מה המטרה (באופן כללי) של השינויים שערכן האחים? היעזר הרמב"ן

ג. על השינוי שהתווסף, הרמב"ן מציע שני הסברים שונים, מה הם?

פירוטי המאורע עצמו	הפרטים במאורע שהאחים שינו	סוג השינוי
		פרט שהושמט
		פרט ששונה
		פרט שהתווסף

“אתי שפלתם”

בראשית מב

(לה) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צרות כספיהם המה ואביהם וייראו:
(לו) ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי שפלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימן תקחו עלי היו כלנה:

רש"י בראשית מב, לו

אתי שכלתם - מלמד שחשדן שמא הרגוהו או מכרוהו (את שמעון) כיוסף.
שכלתם - כל מי שבניו אבודים קרוי שכול.

3. עיין בפסוקים לה-לו וברש"י, וענה:

- א. לפי רש"י, מה הייתה התגובה של יעקב לכל מה שסיפרו לו האחים?
- ב. מה הביסוס בכתוב שהביא את רש"י להציע את פירושו (שני דברים).

הצעת ראובן מול הצעת יהודה

בראשית פרק מב - הצעת ראובן

(לז) ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך :
 (לח) ויאמר לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר וקראוהו אסון בדרך אשר תלכו בה
 והורדתם את שיבתי בגוון שאולה :

בראשית פרק מג - הצעת יהודה

(א) והרעב קבד בארץ :
 (ב) ויהי כאשר פלו לאכל את השבר אשר הביאו ממצרים ויאמר אליהם אביהם שבו שברו לנו מעט אכל :
 (ג) ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו האיש לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
 (ד) אם ישף משלח את אחינו אתנו נרדה ונשברה לה אכל :
 (ה) ואם אינך משלח לא נרד כי האיש אמר אלינו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
 (ו) ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אה :
 (ז) ויאמרו שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חי היש לכם אה
 ונגד לו על פי הדברים האלה הגדוע גדע כי יאמר הורידו את אחיכם :
 (ח) ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו :
 (ט) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לה כל הימים :
 (י) כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים :
 (יא-יג) ויאמר אליהם ישראל אביהם... קומו שובו אל האיש :

4. כיצד מגיב יעקב להצעת ראובן, וכיצד הוא מגיב להצעת יהודה?

במה הצעת יהודה משכנעת יותר מהצעת ראובן?

5. השווה בין שתי ההצעות, ופרט בטבלה שלפניך ארבעה מרכיבים, מדוע הצעתו של יהודה שכנעה את יעקב ואילו הצעתו של ראובן לא שכנעה אותו?

היתרונות בהצעת יהודה	החסרונות בהצעת ראובן	
		א. זמן ההצעה
(ע"פ רש"י מג, ב ד"ה כאשר כלו לאכול)		ב. אישיותו ואופיו של המציע (ע"פ נסיון העבר)
	(ע"פ רמב"ן מב, לז)	ג. דרכי השכנוע
(ע"פ רש"י מג, ח ד"ה ולא נמות)		ד. הערבות (מה יקרה אם בנימין לא ישוב?)
(רש"י מג, ט ד"ה והצגתיו לפניך)	(רש"י מב, לח ד"ה לא ירד בני עימכם)	